

Külföldi kutatások

Évente 4 hetes ausztriai levéltári kutatást tervezünk Török Enikő számára, ez az 1. évben a járványhelyzet miatt nem valósult meg. 2021-ben az elmaradtból legalább két hetet, továbbá a tárgyévi négyhetes kutatást terveztük három részletben (2021. 07. 05–16., 08. 02–13., 10. 04–15.), de abból csak az első két időszak valósulhatott meg. A kutatás témája a magyarországi, 1850-ben indult kataszteri felmérés kezdeti, 1850–1867 közötti időszakra vonatkozó, a Földadókataszteri Főigazgatóság (Generaldirektion des Grundsteuerkatasters = GGK) iratanyagába tartozó iratok feltárása. A kutatás a GGK ügyirataira (Akten) és az azok mellől kiemelt mellékletekre (Beilage) irányult. Österreichisches Staatsarchiv, Finanz- und Hofkammerarchiv. Neue Hofkammer und Finanzministerium, Allgemeine Abteilungen. Katasterabteilung, Akten GGK, 514–540. doboz (25 doboz: 513a is van, 521–522. nincs, 527. üres): 654 kataszteri felmérésre vonatkozó ügyirat (1864–1866), Akten Beilagen – 679–684. doboz (6 doboz), 10 ügyirathoz tartozó melléklet jegyzékelése (1864–1866) történt meg. A feltárásról jegyzék készült: dobozszám, ügyirat év- és iktatószáma, beadó neve, röviden a beadvány tárgya németül (német nyelvű ügyiratok, a beadó és a tárgymegjelölés német). Ez az értelmezés és a fordítás hibáit elkerüli, így az osztrák, román, szlovák stb. kutatók számára is könnyebben használhatóvá válik. A beszámoló és a jegyzék elérhető a projekt honlapján (Iratfeltárás/Ausztria).

Belföldi levéltári kutatások

A Földmérési és Távérzékelési Intézetben lévő kataszteri térképek digitális másolatainak (X 10837) állománybavétele folytatódott, 98 leírási egység készült el, bekerült a tartós tárba (SDB), összesen 150 mappa, 1644 fájl, 248 GB (Török Enikő).

A K 269 Pénzügyminisztérium Általános iratok állagának kataszteri vonatkozású iratait ügyiratszinten feltárjuk. Elkészült 2021-ben az I. rész X. ügyosztály iratai (K 269-I.-10.; 39–41. csomó, 1867–1869, 179 rekord), illetve a 2020-ban feltárt

II. rész Tárgyi alapon átrendezett iratok, A Pénzügyi közigazgatás, 21. tétel Háromszögelési és kataszteri felmérési ügyek (K 269-II-A-21.-b-1-2.) személyneveit rögzítettük. Az adatok a levéltári nyilvántartó rendszer 2021. évi feladatai miatt csak 2022-ben kerülnek be oda.

Az S 92-23.1-4. Országos kataszteri felmérés – rendeletek, Rendeletek gyűjteménye, 1849–1867, 1868–1870, 1906–1908, 1909–1911 darabszintű feltárása megtörtént, összesen 540 Excel-sor készült (oldalszám, iktatószám, irat kibocsátója, címzettje, tárgya, kelte, megjegyzések), elérhető a <http://www.eleveltar.hu> oldalon.

Poligontérkép az adatok vizualizációjához

A projekt adatbázisának vizualizációjához tervezett pont- és poligontérképet az 1. évben az annak elkészítésére vállalkozó visszalépése miatt nem tudtuk elkészíteni. A megbízási díj és járulékaik dologi költségre átcsoportosításával sikerült új közreműködőt találnunk Németh Gábor (Debreceni Egyetem) személyében. Elkészült a shapefile, amely a történeti Magyarországra vonatkozóan tartalmazza az adóközségeket, a járásokat és a megyék poligonjait, a települések központjait, Horvátország esetében pedig a megyék poligonjait. A csatlakozó Excel-adatbázis összesen 12 865 poligont azonosít (Magyarország Horvátország nélkül), ez az adatbázis kiinduló alapja lesz. Az elvégzett munkáról a készítő részletes beszámolója a Catastrum 2022. évi 1. számában jelenik meg.

Prozopográfiai gyűjtemény, névtér

Az 1850–1918 között a kataszteri szervezetben dolgozó személyek életrajzi adatainak feltárása folytatódott. A K 269-II-A-21.b-1-2., vagyis Az Országos Kataszteri Felmérés tisztviselőinek szolgálati beosztása, 1860–1865, 1868–1874 két kötetéből rögzítettük a teljes személyi állományt (6232 sor, Török Enikő). Az anyag jelentősége, hogy ebből az időszakból jószerével nincsenek tisztai címtárak, amelyek a szervezetrekonstrukciót segítenék. A személyek – később adataik is – a projekt honlapjának Prozopográfia menüpontjában találhatóak.

Elkészült a pécsi felmérési felügyelőség topográfiaja (Kiss Márton), illetve újabb egyéni életutak (Dörre család, Csigó Lajos, Futaky Zoltán, Bendefy László, Hátsek Ignác) összefoglalója jelent meg a *Catastrumban*.

Az Állami Nyomda jogutódja, az ANY Biztonsági Nyomda Zrt. Archívumában a cég munkatársának segítségével feltártuk az 1871–1948 közötti időszakban ott dolgozók személyzeti nyilvántartólapjait (közel 250-et), valamint a nyomda működésére vonatkozó szabályrendeleti könyveket (1868–1874, 1909–1945, 1948), ezeket digitalizáltuk, az adatok és a felvételek publikálása 2022-ben tervezett.

Digitalizálás

Munkatervi feladatként az S 79 Kataszteri iratok állagból az alábbi irattípusokat adtuk át digitalizálásra a saját műhelyünknek: házsámjegyzék, helynévjegyzék, felvételi előrajz (2012–2013-ban megkezdett digitalizálás folytatása), összesen 486 irat kiemelése és reponálása, továbbá 24 kataszteri telekkönyv kiemelése történt meg (Török Enikő). A Repográfiai Osztály 9203 fájlt (338 GB) készített el.

Az év során kétszeri előkészítés után szerződést kötöttünk a külső vállalkozóval (Arcanum Adatbázis Kft.), amely 2023-ig két részletben összesen 315 000 oldal digitalizálását és online publikálását végzi el. Az iratkiemelést, lapraszedést, majd a reponálást a senior kutató vezetésével a vezető kutató és egy levéltári kezelő végezte, összesen 82 munkaórában. 2021-ben az S 79. No. 101–452. jelzetten őrzött, szkennelhető állapotú kataszteri telekkönyvek – 326 település 384 telekkönyve – digitalizálása valósult meg. Ezek egy részét egyoldalasan, nagyobb részét kétoldalasan szkennelték, összesen 164 417 oldal felvételezése történt meg, amely 425 GB terjedelmű. A képállomány a 2012 óta digitalizált egyéb kataszteri iratanyag közel 35 000 felvételével együtt már elérhető a Hungaricana Közgyűjteményi Portálon. A munkálatokról részletes beszámolót készített Török Enikő a *Catastrum* 2021. évi 4. számában. A projekt ezen része terv szerint, pontosabban azon felül valósul meg.

Az ANY Biztonsági Nyomda Zrt. Archívumában feltárt személyzeti és iratanyagról 262 mappa, 1942 fájl, 97,7 GB anyag készült.

Publikációk, ismeretterjesztés

A vállalt publikációs számot meghaladtuk, sőt két másik projekttag is írt cikkeket, a résztvevők előadásokat is tartottak a témában. A honlap „Publikációk” menüpontja szerzők és időrend szerint, a szabad hozzáférés (open access) megadásával tartalmazza a cikkek és az előadások jegyzékét.

A projekt honlapja:

<http://www.negyzetkataszter.hu>

A Mecenatúra 2021 programhoz 100 fős nemzetközi konferencia szervezésére nyújtottunk be pályázatot „Ingatlanok a lokális és állami térben. A kataszteri felmérések a Habsburg Birodalomban és az Osztrák–Magyar Monarchiában (1817–1918)” címmel. Forráshiány miatt nem nyertünk.

A vezető és a senior kutató a *Catastrum* fő- és felelős szerkesztője.

Értékelés

A Történelem zsűri a 2020. 12. 01. – 2021. 11. 30. közötti időszokról szóló szakmai részjelentést elfogadta.

Az értékelő bizottság megjegyzése: „A kutatási pályázati futamidő felénél elkészített részjelentés megfelelően részletes, minden alpontjában konkrét teljesítésekről számol be. A személyi változás indokolt és megoldott, ugyanez mondható el a poligontérkép elkészítőjéről.

A munkaterv megvalósítását – a beszámolóban részletezett pénzügyi-támogatási nehézség mellett – elsősorban a Covid-helyzet hátráltatta, ami megakadályozta a tervezett külföldi kutatóutak teljes idejű megvalósítását. Mivel valójában néhány hétnyi elmaradásról van szó, a járványhelyzet javulásával a pályázati futamidő második felében ez minden bizonnyal pótolható lesz.

Ugyanakkor az elvégzett munka két területen (digitalizálás, publikációk) is meghaladta a munkatervben időarányosan tett vállalásokat, ami mindenképpen biztató a futamidő második felére tervezett vállalások megvalósítására nézve.”

(Reisz T. Csaba)